

Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, economy and law, 3, 95-99 [in Ukrainian].

12. Kovalenko, Y. (2016). *Monitoryng ta otsinka efektyvnosti byudzhetykh prohram yak skladovi resursnoho tsykladu TSOVV. Efektyvnist' derzhavnoho upravlinnya – Public administration efficiency*, 4(49), 339-343 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 15.09.2019

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.36550/2522-9230.2019.7.19>

*Корнійченко Анастасія Олександрівна,
аспірант, асистент кафедри державно-правових
дисциплін та адміністративного права
Центральноукраїнського державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка
e-mail: nastia.richy13@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-7826-4386>*

ПОНЯТТЯ ТА ЕЛЕМЕНТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАПОБІГАННЯ БУЛІНГУ В УКРАЇНІ

У статті здійснено аналіз дефініцій «механізм правового регулювання», «механізм адміністративно-правового регулювання». Зазначено, що категорія «адміністративно-правовий механізм» розкривається через категорію «механізм адміністративно-правового регулювання». Вказано, що на сьогоднішній день відсутнє єдине уніфіковане бачення даної категорії; кожен з дослідників індивідуалізує зазначене поняття, наповнюючи його власним специфічним змістом. Виконано дослідження щодо структурних елементів кожного з вищевказаних понять. Запропоновано авторське визначення категорії «адміністративно-правовий механізм запобігання булінгу в Україні» під яким варто розуміти комплексне явище, яке, з одного боку, є певним процесом, а з іншого – сукупністю правових способів та засобів, регламентованих нормами адміністративного права, за допомогою яких уповноваженими суб'єктами здійснюється адміністративно-правове регулювання відносин, пов'язаних із вчиненням дій, що спрямовані на профілактику та запобігання булінгу в Україні. На основі розглянутих наукових розробок сформовано основні ознаки адміністративно-правового механізму запобігання булінгу в Україні. Здійснено аналіз наукових підходів до поняття механізму адміністративно-правового регулювання. Визначено структуру механізму адміністративно-правового регулювання. Виокремлено оригінальну систему елементів адміністративно-правового механізму запобігання булінгу в Україні. Запропоновано структуру адміністративно-правового механізму запобігання булінгу поділяти на: загальні (зувальні, ординарні) та спеціальні (неординарні) елементи. Визначено, що до загальних елементів варто відносити норми права, адміністративно-правові відносини, акти застосування та реалізації норм права: до спеціальних – всі інші елементи адміністративно-правового механізму, перелік яких не є вичерпним.

Ключові слова: адміністративно-правовий механізм, механізм адміністративно-правового регулювання, механізм правового регулювання, структура та елементи, булінг, профілактика та запобігання булінгу.

Korniichenko A. CONCEPTS AND ELEMENTS OF THE ADMINISTRATIVE AND LEGAL MECHANISM FOR THE PREVENTION OF BULLYING IN UKRAINE

The article analyzed the definitions of "mechanism of legal regulation", "mechanism of administrative and legal regulation". Noted the category "administrative and legal mechanism" is opened through the category "mechanism of administrative and legal regulation". Specified to date there is no unified vision for this category; each of the researchers individualized the concept, filling it with its own specific content. The structural elements of each of the above concepts have been investigated. The author defined the category of "administrative and legal mechanism for preventing bullying in Ukraine", which should be understood as a complex phenomenon, which, on the one hand, is a certain process, and on the other - a set of legal methods and means regulated by the rules of administrative law, by means of which the entities carry out administrative and legal regulation of relations related to the implementation of actions aimed at preventing and preventing bullying in Ukraine. Formed the main features of the administrative and legal mechanism for preventing bullying in Ukraine. Analyzed of scientific approaches to the concept of the mechanism of administrative and legal regulation. Defined the structure of the mechanism of administrative and legal regulation. Separated the original system of elements of the administrative and legal mechanism for preventing bullying in Ukraine. Proposed to divide the structure of the administrative-legal mechanism of preventing billing into: general (usual, ordinary) and special (extraordinary) elements. Determined the general elements should include norms of law, administrative and legal relations, acts of application and implementation of legal norms: the special elements – all other elements of the administrative and legal mechanism, the list of which is not exhaustive.

Key words: administrative and legal mechanism, mechanism of administrative and legal regulation, mechanism of legal regulation, structure and elements, bullying, prevention and prevention of bullying.

Постановка проблеми. Булінг як дефінітивна категорія є доволі новим явищем для України. Однак, змістовно-сутнісна складова, що закладена в даному терміні, являється досить знайомою кожній особі. За

статистичними даними 80% дітей протягом шкільного життя зіштовхуються з булінгом, з них до 40% стають його жертвами. На сьогоднішній день проблематика булінгу набуває нового соціального значення. Насамперед, це пов'язано із законодавчою регламентацією вчинення булінгу як діяння, за яке передбачено адміністративну відповідальність. Однак, вважаємо, що ефективність зменшення та викорінення булінгу з освітнього середовища полягає, в першу чергу, у здійсненні конкретних превентивних заходів, спрямованих на запобігання булінгу (як потенційного діяння, що може статися), аніж протидію та безпосередню боротьбу з булінгом (як фактичного діяння, що вже сталося). У зв'язку з цим, актуальності набуває дослідження елементів адміністративно-правового механізму запобігання булінгу в Україні як системи конкретних заходів та засобів, спрямованих на попередження та профілактику можливих негативних наслідків соціально-небезпечного явища – булінг.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженнями проблем булінгу в Україні переважно займалися фахівці з соціальної педагогіки, психології, соціології та інших дотичних наук, які предметно вивчають та аналізують особливості становлення особистості у соціальному середовищі (зокрема, освітньому). В той же час, серед науковців-правників відсутні комплексні та ґрунтовні дослідження булінгу. Це обумовлено відсутністю до недавнього часу єдиного уніфікованого поняття, яке б визначало всю сукупність дій, які отримали назву «булінг». Зокрема, серед вітчизняних науковців, які досліджували проблематику булінгу в контексті протиправного явища можна виділити таких як Т. Алексєєнко, А. Губко, Е. Воронцова, О. Корміло, О. Новікова, Н. Прібиткова, К. Плутицька, С. Поляруш та інші.

У той же час, питаннями адміністративно-правового механізму загалом та виокремленням його структурних елементів зокрема займалися такі провідні вчені-правники як С. Алексєєв, О. Бандурка, Ю. Битяк, О. Безпалова, В. Галуцько, З. Гладун, І. Голосніченко, В. Горшеньов, Є. Додіна, Р. Калюжний, Л. Князька, Л. Коваль, С. Ківалов, В. Колпаков, Н. Крестовська, Л. Матвєєва, О. Остапенко, В. Селіванов, С. Стеценко, О. Скакун, Х. Ярмакі та інші.

Мета статті – дослідити адміністративно-правовий механізм як комплексну категорію, яка має певну структуру та складається з сукупності елементів, а також на основі отриманих результатів сформулювати оригінальне бачення щодо поняття адміністративно-правового механізму запобігання булінгу в Україні та його структурних елементів.

Виклад основного матеріалу дослідження. З метою всебічного та повного дослідження адміністративно-правового механізму запобігання булінгу вважаємо за доцільне з'ясувати, що ж являє собою адміністративно-правовий механізм загалом та які елементи відносяться до його структури.

Аналіз наукової літератури показав, що категорія «адміністративно-правовий механізм» розкривається через категорію «механізм адміністративно-правового регулювання». Зупинимось на цьому детальніше.

Так, С. Стеценко під механізмом адміністративно-правового регулювання розуміє сукупність правових засобів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання суспільних відносин у сфері адміністративного права [1, с. 320]. Зазначене визначення є досить узагальним та оглядовим, адже: по-перше, не визначає характерні ознаки даного терміну, як це характерно для більшості наукових визначень та понять; по-друге, у самій дефініції, а також у безпосередньому тлумаченні її змісту простежується дублювання слів, зокрема, автором визначено, що «... адміністративно-правове регулювання здійснює правове регулювання...». З огляду на зазначене, можна стверджувати, що науковець розглядає дану категорію у широкому розумінні. При такій постановці питання зазначене визначення набуває фундаментального значення, адже дає змогу сформулювати найбільш загальні уявлення про адміністративно-правовий механізм.

Детальніше розглядає вказану категорію В. Галуцько. Так, автор зазначає, що механізм адміністративно-правового регулювання – це засоби функціонування єдиної системи адміністративно-правового регулювання з метою забезпечення прав, свобод і публічних законних інтересів фізичних та юридичних осіб, функціонування громадянського суспільства і держави [2, с. 87]. О. Скакун пропонує під механізмом правового регулювання розуміти узятю в єдності систему правових засобів, способів і форм, за допомогою яких нормативність права переводиться в упорядкованість суспільних відносин, задовольняються інтереси суб'єктів права, встановлюється і забезпечується правопорядок [3, с. 656]. У той же час І. Голосніченко вказує, що механізм адміністративно-правового регулювання суспільних відносин є сукупністю адміністративно-правових засобів, за допомогою яких справляється вплив на відносини, що виникають у процесі здійснення виконавчої влади [4, с. 20–21].

В свою чергу, О. Остапенко механізм адміністративно-правового регулювання визначає як систему наділених владними повноваженнями суб'єктів (органи державної влади і управління) щодо застосування правових засобів з метою правового впливу на суспільні відносини в інтересах фізичних і юридичних осіб [5, с. 148].

Необхідно зупинитись на тому, що таке розуміння адміністративно-правового механізму впливає з людиноцентризму як антропологічної засади державної політики. Зазначені позиції заслуговують уваги, адже передбачають відносно оригінальну концепцію розуміння адміністративно-правового механізму як поняття, сформованого в межах соціальної ідеологічної моделі, в контексті якої людина, її життя і здоров'я виступають найвищою соціальною цінністю. Насамперед, це обумовлено тим, що за радянських часів

механізм адміністративно-правового регулювання визначався як сукупність певних заходів, спрямованих виключно на забезпечення правопорядку й громадської безпеки. Зі становленням демократизму відбулися зміни у самій концепції адміністративного права загалом та адміністративно-правовому механізмі зокрема. Тобто, на сьогоднішній день вектор розвитку адміністративного права першочергово спрямований на забезпечення прав, свобод й законних інтересів людини і громадянина та можливість їх реалізації.

Протилежної позиції придержується Н. Бедрак, вказуючи, що механізм адміністративно-правового регулювання лежить в основі управлінських відносин між керуючою та керованою сторонами (при цьому воля керованих у певних межах підпорядкована єдиній керуючій волі суб'єкта виконавчої влади) [6, с. 58]. Тобто, згідно даного підходу, адміністративно-правовий механізм регулює такі адміністративні відносини, які виключають можливість рівності їх учасників.

Л. Князька у своєму дисертаційному дослідженні на тему «Адміністративно-правове регулювання в галузі соціального захисту населення» під механізмом адміністративно-правового регулювання соціальної діяльності розуміє спосіб організації й функціонування державних органів щодо висування обґрунтованих цілей, створення та розвитку регулюючої системи, спрямованої на досягнення цілей у соціальній діяльності державних органів [7, с. 9]. На нашу думку, зазначене поняття є частковим та не відображає в повній мірі широкомасштабність категорії адміністративно-правового механізму. Дійсно, аналізуючи вказане визначення можна зробити висновок, що зміст механізму адміністративно-правового регулювання зводиться виключно до організації та діяльності державних органів. Таке трактування адміністративно-правового механізму є фрагментарним й неповним з декількох причин: по-перше, адміністративно-правовий механізм, в контексті публічного адміністрування, передбачає діяльність не лише органів державної влади, а всієї сукупності органів публічної влади (до яких, окрім органів державної влади, належать також органи місцевого самоврядування та інші суб'єкти публічного права); по-друге, механізм адміністративно-правового регулювання, в першу чергу, складається із сукупності засобів як юридичного інструментарію, необхідного для виконання певних соціальних завдань; по-третє, зазначений механізм обов'язково має бути спрямований на досягнення конкретної мети (зокрема, такою метою, в першу чергу, має бути забезпечення прав та свобод людини й громадянина, а також задоволення публічних інтересів фізичних та юридичних осіб, забезпечення правопорядку й громадської безпеки).

Тобто, враховуючи зазначені погляди науковців на поняття адміністративно-правового механізму доцільно звернути увагу, що на сьогоднішній день відсутнє єдине уніфіковане бачення даної категорії. Кожен з дослідників наповнює зазначене поняття власним специфічним змістом.

Так, учені, переслідуючи свої наукові інтереси, мету і завдання дослідження, намагаються насамперед створити власну «модель» механізму правового регулювання, яка б відповідала їх потребам. Переважно це призводить до помилкових уявлень про сутність, зміст та призначення механізму адміністративно-правового регулювання. Застосування його повинно передбачати дотримання та реалізацію законних інтересів суб'єктів правових відносин, що регулюються нормами права. До законних інтересів передусім слід віднести захист, реалізацію та забезпечення матеріальних і процесуальних прав учасників адміністративно-правових відносин [5, с. 145]. У зв'язку з цим виникає необхідність звернутись до трактування більш широкого поняття правового механізму, й, з урахуванням дедуктивного підходу, визначити ключові змістовні елементи адміністративно-правового механізму.

Так як механізм адміністративно-правового регулювання є складником механізму правового регулювання загалом, то доцільно звернути увагу на наукове тлумачення останнього. У теорії держави і права під цим механізмом розуміють сукупність правових засобів, що використовуються в процесі правового регулювання суспільних відносин, котрі в комплексі становлять правотворчу, правореалізаційну процедури та процедуру притягнення до юридичної відповідальності [8, с. 283]. Екстраполюючи наведене визначення на адміністративно-правовий механізм запобігання булінгу, можна зробити висновок, що його ключовими елементами є:

1) правотворча діяльність уповноважених суб'єктів, а також результати такої діяльності, до яких належать норми права, які знаходять свій зовнішній вияв у формалізованих джерелах адміністративного права;

2) правореалізаційна діяльність, в межах якої виникають адміністративно-правові відносини з метою забезпечення прав та свобод учасників освітнього процесу;

3) діяльність стосовно притягнення винних за вчинення булінгу осіб до адміністративної відповідальності.

Таким чином, досліджуючи наукові погляди на зазначену категорію можна вести мову про те, що за своїм змістом категорії «механізм адміністративно-правового регулювання» та «адміністративно-правовий механізм» є тотожними. Однак, з огляду на специфіку сфери, в межах якого здійснюється наше дослідження, найбільш доцільним й оптимальним вбачається використання терміну «адміністративно-правовий механізм». Це обумовлено низкою причин:

– по-перше, не дивлячись на синонімічність даних категорій, остання, з етимологічної точки зору, більш коректно ідентифікує окреслені механізми;

– по-друге, адміністративно-правовий механізм робить акцент на тому, що цей механізм функціонує в сфері публічного адміністрування й регулюється нормами адміністративного права;

– по-третє, в конструкції «механізм адміністративно-правового регулювання» термін «регулювання» безпосередньо визначає спосіб функціонування зазначеного механізму (той, що створений для регулювання діяльності або відносин), в свою чергу, в самому змісті категорії «адміністративно-правовий механізм» вже закладено те, що він здійснює регулювання, а тому не потребує деталізації та уточнення.

З урахуванням викладеного, вважаємо за доцільне у подальшому нашому дослідженні вживати термін «адміністративно-правовий механізм».

До всього зазначеного необхідно також додати, що адміністративно-правовий механізм є динамічним явищем, адже передбачає здійснення певних процесів за допомогою наявного інструментарію, спрямованого на досягнення соціально-значущої мети в окремій сфері суспільного життя.

Отже, адміністративно-правовий механізм запобігання булінгу в Україні є комплексним явищем, яке, з одного боку, є певним процесом, а з іншого – сукупністю правових способів та засобів, регламентованих нормами адміністративного права, за допомогою яких уповноваженими суб'єктами здійснюється адміністративно-правове регулювання відносин, пов'язаних із вчиненням дій, що спрямовані на профілактику та запобігання булінгу в Україні.

Таким чином, визначивши, що ж являє собою адміністративно-правовий механізм запобігання булінгу в Україні, можна виокремити характерні йому ознаки. Так, до ознак адміністративно-правового механізму запобігання булінгу в Україні належать:

- 1) комплексність;
- 2) динамічність;
- 3) системність;
- 4) цілісність;
- 5) законодавча регламентованість;
- 6) компетентність уповноважених суб'єктів;
- 7) наявність мети та цілей.

Так як адміністративно-правовий механізм є комплексним й масштабним явищем, то й, принагідно, він диференціюється на окремі елементи, які у своїй сукупності утворюють його структуру.

Необхідно відмітити, що для наукової літератури характерний плюралізм думок щодо визначення структури та елементів адміністративно-правового механізму. У зв'язку з цим, а також з метою виокремлення елементів адміністративно-правового механізму запобігання булінгу, вважаємо за доцільне звернутись на наукових розробок, в яких висвітлювались погляди вчених на структуру та елементи адміністративно-правового механізму.

Проте, перш ніж перейти до елементів адміністративно-правового механізму, варто визначити елементи механізму правового регулювання як загальної категорії. Зокрема, у Юридичному енциклопедичному словнику вказано, що елементами механізму правового регулювання є: правові норми; правові відносини; юридична відповідальність; правова свідомість [9, с. 277]. С.Лекарь елементами механізму правового регулювання вважає: 1) норми права, які встановлюють загальні юридично обов'язкові правила поведінки учасників суспільних відносин; 2) правовідносини, які виступають найважливішим і необхідним елементом реального життя права; 3) акти реалізації юридичних прав і обов'язків – це фактична поведінка учасників правовідносин щодо здійснення їхніх прав та обов'язків [10, с. 129].

Тобто, наведені структурні елементи механізму правового регулювання значно різняться між собою. Науковці виділяють власні елементи, нехтуючи поглядами своїм колега, тим самим створюючи нові елементи правового механізму й, як наслідок, породжуючи нові дискусії у наукових колах. Схожа ситуація склалася й відносно елементів адміністративно-правового механізму.

Зокрема, С. Ківалов до елементів адміністративно-правового механізму включає: 1) адміністративно-правові норми; 2) адміністративно-правові відносини, до яких належать: об'єкт (дія, поведінка людей, матеріальні предмети, речі), суб'єкт (громадяни, особи, державні органи, підприємства установи, організації та ін.), зміст (сукупність прав й обов'язків сторін) [11, с. 14–17]. Дещо ширшу структуру визначає Х. Ярмачі, зазначаючи, що елементами механізму адміністративно-правового регулювання є: норми адміністративного права, адміністративно-правові відносини, акти тлумачення норм адміністративного права і акти реалізації адміністративно-правових норм [12, с. 438].

У свою чергу, О. Остапенко наголошує, що до структури механізму адміністративно-правового регулювання необхідно включити такі його елементи: 1) норми адміністративного права; 2) акти тлумачення норм адміністративного права; 3) акти застосування норм адміністративного права; 4) адміністративно-правові відносини, що виникають, реалізуються і припиняються під час застосування норм адміністративного права; 5) державно-владні повноваження суб'єктів адміністративно-правового регулювання [5, с. 148].

Досить об'ємну структуру адміністративно-правового механізму пропонує у своєму монографічному дослідженні В. Галуцько. Зокрема, автор серед елементів адміністративно-правового механізму виділяє: норми адміністративного права та їх зовнішнє вираження (тобто, джерела адміністративного права); суб'єктів публічного адміністрування; принципи діяльності публічної адміністрації; індивідуальні акти публічної адміністрації; адміністративно-правові відносини; форми адміністративного права; тлумачення норм адміністративного права; методи адміністративного права; процедури реалізації адміністративно-

правових норм [2, с. 89-97].

Отже, окреслена група науковців визначають структуру адміністративно-правового механізму шляхом перерахування її елементів. В той же час інші науковці, з урахуванням значної кількості вказаних елементів, а також з метою полегшення їх сприйняття, об'єднують такі елементів у певні групи, поділяючи елементи адміністративно-правового механізму на окремі види.

Так, С. Стеценко складові елементи механізму адміністративно-правового регулювання поділяє на органічні та функціональні. Органічними елементами, на його думку, є ті, що визначають суть самого явища, тобто без яких не може відбуватись сам механізм адміністративно-правового регулювання. До них належать норми права, юридичні факти, правові відносини та акти реалізації норм права. В свою чергу, функціональні складові можуть якісно змінити механізм адміністративно-правового регулювання, але без їх наявності зазначений механізм буде функціонувати [1, с. 63-65].

Аналізуючи кожен з окреслених елементів можна зробити висновок, що такий розподіл є не зовсім точним. Зокрема, видається сумнівною назва другого виду елементів, адже етимологічно термін «функціональний» означає «той, що пов'язаний з виконанням певної функції» [13, с. 1552]. В свою чергу, науковець визначає, що до функціональних належать ті елементи, без яких механізм адміністративно-правового регулювання здатний функціонувати. Вважаємо, що це невідповідність назви та змісту. З огляду на назви видів та їх складові елементи доцільно назвати їх обов'язковими та факультативними елементами адміністративно-правового механізму.

В свою чергу, З. Гладун у механізмі адміністративно-правового регулювання виділяє безпосередні його елементи, а також функціональні складові. Зокрема, автор вважає, що елементи механізму адміністративно-правового регулювання – це: 1) норми права; 2) акти реалізації норм права; 3) правові відносини. До функціональних складових він відносить: юридичні факти, правову свідомість і правову культуру, законність, акти тлумачення норм права, акти застосування норм права [14, с. 10].

Таким чином, дослідивши структуру адміністративно-правового механізму можна зробити висновок, що одні науковці розглядають її як певну сукупність елементів, інші ж йдуть далі, виокремлюючи окремі види та групи структурних елементів.

Кожен з наукових шляхів дослідження є вірним й не можна обґрунтовано та вірогідно вказати, що той або інший метод розгляду структури адміністративно-правового механізму є неправильним. Це пов'язано з тим, що у сучасній правовій науці не існує єдиного бачення системи адміністративно-правового механізму, у зв'язку з чим для наукової літератури характерна поліполярність. В свою чергу, можна виділити ряд елементів, які в науковій літературі є сталими у структурі адміністративно-правового механізму. До них відносяться: норми права, адміністративно-правові відносини, акти застосування та реалізації норм права. Всі інші елементи адміністративно-правового механізму є похідними від них. До даної групи елементів, зокрема, можна віднести: діяльність суб'єктів публічної влади, юридичну відповідальність, правову культуру та правосвідомість тощо. Тобто, зазначений перелік елементів адміністративно-правового механізму не є вичерпним. У залежності від сфери функціонування даного механізму, а також залежно від інших зовнішніх факторів, структура даного механізму може видозмінюватись. Однак, ключові елементи завжди залишаються незмінними.

Таким чином, з урахування вищевикладеного пропонуємо структуру адміністративно-правового механізму запобігання булінгу поділяти на загальні та спеціальні елементи. До загальних елементів варто відносити: 1) норми права; 2) адміністративно-правові відносини; 3) акти застосування та реалізації норм права. До спеціальних – всі інші елементи адміністративно-правового механізму, перелік яких не є вичерпним.

Крім того, з урахуванням сутності структурних елементів адміністративно-правового механізму загальні елементи доцільно називати узуальними (ординарними), а спеціальні – неординарними.

Висновки. Аналіз поняття та елементів адміністративно-правового механізму загалом та у сфері запобігання булінгу зокрема дає можливість сформулювати наступні висновки:

1. На сьогоднішній день відсутнє уніфіковане бачення поняття та структурних елементів адміністративно-правового механізму. Крім того, його визначення розкривається крізь призму механізму адміністративно-правового регулювання й у наукових колах ці категорії розглядаються як тотожні. Однак, аналіз сутності кожної з них показав, що у сфері запобігання булінгу більш придатною до використання вважається категорія «адміністративно-правовий механізм».

2. Адміністративно-правовий механізм можна розглядати у широкому та вузькому розумінні. У широкому значенні під адміністративно-правовим механізмом варто розуміти явище, за допомогою якого здійснюється регулювання суспільних відносин нормами адміністративного права. Вузьке значення розкриває сутність та мету такого регулювання.

3. Адміністративно-правовий механізм запобігання булінгу в Україні – це комплексне явище, яке, з одного боку, є певним процесом, а з іншого – сукупністю правових способів та засобів, регламентованих нормами адміністративного права, за допомогою яких уповноваженими суб'єктами здійснюється адміністративно-правове регулювання відносин, пов'язаних із вчиненням дій, що спрямовані на профілактику та запобігання булінгу в Україні. Виокремлення авторського бачення даної дефініції допомогло визначити її характерні ознаки.

4. З урахуванням наукових позицій стосовно елементів адміністративно-правового механізму, запропоновано структуру адміністративно-правового механізму запобігання булінгу поділяти на: загальні (узуальні, ординарні) та спеціальні (неординарні) елементи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Стеценко С. Адміністративне право України: Навчальний посібник. К.: Атіка, 2007. 624 с.
2. Адміністративне право України в сучасних умовах (виклики початку XXI століття): монографія / за заг. ред. В. В. Галуцька. Херсон: Херсонська міська друкарня, 2010. С. 87–97.
3. Скакун О. Теорія держави і права: підруч. Х.: Консум, 2008. 656 с.
4. Голосніченко І. П. Адміністративне право України: основні поняття : навч. посіб. К. : ГАН, 2005. 231 с.
5. Остапенко О. Наукові уявлення про механізм адміністративно правового регулювання. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ (серія юридична)*. 2010. № 2. С. 142–149.
6. Бедрак Н. Зміст та особливості механізму адміністративно-правового регулювання туристичної галузі. *Адміністративне право*. 2009. № 5. С. 56–59.
7. Князька Л. Адміністративно-правове регулювання в галузі соціального захисту населення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 К., 2010. 22 с.
8. Теория права и государства : учебник / под ред. А.С. Васильева. Х. : ООО «Одиссей», 2006. 480 с.
9. Юридический энциклопедический словарь / глав. ред. А.Я. Сухарев; М.: Сов. энциклопедия, 1984. 415 с.
10. Лекарь С. Адміністративно-правовий механізм забезпечення економічної безпеки держави. *Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право)*. 2012. №3. С. 128–133.
11. Ківалов С. В. Адміністративне право України : навч.-метод. посіб. О. : Юрид. л-ра, 2002. 312 с
12. Ярмак Х. Адміністративно-наглядова діяльність міліції в Україні: дис... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Х., 2006. 438 с.
13. Великий глумачний словник сучасної української мови / голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
14. Гладун З. Адміністративне право України: навчальний посібник – довідник для підготовки до іспиту. Тернопіль: ТНЕУ, 2008. 172 с.

REFERENCES:

1. Stetsenko S. (2007). *Administratyvne pravo Ukrainy: Navchalnyi posibnyk*. [Administrative law of Ukraine: a manual] K.: Atika [in Ukrainian].
2. Halunko V. (Eds.). (2010). *Administratyvne pravo Ukrainy v suchasnykh umovakh (vyklyky pochatku KhKhI stolittia)* [Administrative Law of Ukraine in Modern Conditions (Challenges of the Beginning of the 21st Century)] Kherson: Khersonska miska drukarnia [in Ukrainian].
3. Skakun O. (2008). *Teoriia derzhavy i prava: pidruch.* [The theory of state and law] Kh.: Konsum [in Ukrainian].
4. Holosnichenko I. (2005). *Administratyvne pravo Ukrainy: osnovni poniattia : navch. posib.* [Administrative law of Ukraine: basic concepts: a manual] K.: HAN [in Ukrainian].
5. Ostapenko O. (2010). *Naukovi uivlennia pro mekhanizm administratyvno pravovoho rehuliuвання* [Scientific ideas about the mechanism of administrative and legal regulation]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnurishnikh sprav (seriia yurydychna) – Scientific Bulletin of Lviv State University of Internal Affairs (legal series)*, 2, 142-149 [in Ukrainian].
6. Bedrak N. (2009). *Zmist ta osoblyvosti mekhanizmu administratyvno-pravovoho rehuliuвання turystychnoi haluzi* [Content and features of the mechanism of administrative and legal regulation of the tourism industry]. *Administratyvne pravo – Administrative law*, 5, 56-59 [in Ukrainian].
7. Kniazka L. (2010). *Administratyvno-pravove rehuliuвання v haluzi sotsialnoho zakhystu naseleння* [Administrative and legal regulation in the field of social protection of the population]. *Extended abstract of candidate's thesis*. K. [in Ukrainian].
8. Vasylev A. (2006). *Teoriya prava y hosudarstva : uchebnyk* [Law and State Theory: a textbook] Kh. : ООО «Odyssey» [in Ukrainian]
9. Sukharev A. (1984). *Yurydycheskyi entsyklopedycheskyi slovar* [Legal Encyclopedic Dictionary] M.: Sov. Entsyklopedyia [in Russian].
10. Lekar S. (2012). *Administratyvno-pravovyi mekhanizm zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky derzhavy* [Administrative and legal mechanism for ensuring the economic security of the state]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu DPS Ukrainy (ekonomika, pravo) – Scientific Bulletin of the National University of the STS of Ukraine (Economics, Law)*, 3, 128-133 [in Ukrainian].
11. Kivalov S. V. *Administratyvne pravo Ukrainy* [Administrative law of Ukraine] O. : Yuryd. l-ra [in Ukrainian].
12. Yarmak Kh.P. (2006). *Administratyvno-nahliadova diialnist militsii v Ukraini* [Administrative and supervisory activities of the police in Ukraine]. Odesa : Yurydychna literatura [in Ukrainian].

13. Busel V. T. (Eds.). (2005). *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainiskoi movy (z dod. i dopov.)* [Great interpretative dictionary of contemporary Ukrainian language (with additional materials)]. K.: Irpin: VTF "Perun" [in Ukrainian].

14. Hladun Z. *Administratyvne pravo Ukrainy: navchalnyi posibnyk – dovidnyk dlia pidhotovky do ispytu* [Administrative law of Ukraine: a study guide - a guide for exam preparation] Ternopil: TNEU [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 22.09.2019

УДК 342.9 – 021.161

DOI <https://doi.org/10.36550/2522-9230.2019.7.20>

Мазурик Наталія Ігорівна,
головний спеціаліст

Київського апеляційного суду

e-mail: hrechserge@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-1134-3168>

ДОСТУПНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНОГО ЗАХИСТУ

Актуалізовано питання судової реформи в Україні в контексті доступності адміністративно-юрисдикційного захисту як цілісного механізму доступності адміністративного правосуддя та адміністративного оскарження. Підкреслюється проблематика незбалансованої уваги до системноутворюючих елементів доступності в адміністративно-правових відносинах та як наслідок вузьке бачення доступності адміністративно-юрисдикційного захисту. Визначено основні правові засади доступності. Акцентовано увагу на концептуальній природі сервісу владних органів.

Встановлено необхідність забезпечення доступності адміністративного оскарження та конкретно його процесуальної форми. Автор провів співставлення процедур адміністративного та судового оскарження на предмет переваг та недоліків. У статті висунуто гіпотезу, що становлення ідеї доступності захисту в рамках адміністративного оскарження є наступним кроком в удосконаленні загальнодержавного механізму захисту осіб у відносинах за участю владних суб'єктів.

Розкрито актуальне питання кореспондентності адміністративного оскарження сфері публічного адміністрування. Автор в рамках дослідження стверджує, що доступність адміністративно-юрисдикційного захисту не слід ототожнювати із фактичним доступом до правосуддя чи органу адміністративного оскарження, аргументуючи тим, що останнє має більш вузький предмет. Наголошено на доцільності розмежування елементів категоріального базису «доступу» та «доступності». Узагальнено бачення системного підходу до розуміння питання доступності в поєднанні доступності права на суд та доступності звернення до належної публічної інстанції за адміністративним оскарженням.

Ключові слова: доступність, адміністративно-юрисдикційний захист, суб'єкти владних повноважень, правосуддя, адміністративне оскарження, процесуальна форма, правовий захист.

Mazuryk N. THE ACCESSIBILITY OF JURISDICTIONAL PROTECTION IN PUBLIC RELATIONS

The issue of judicial reform in Ukraine in the context of the availability of administrative and judicial protection as a holistic mechanism of accessibility of administrative justice and administrative appeal has been updated. The problems of unbalanced attention to system-forming elements of accessibility in administrative-legal relations and as a consequence of the narrow vision of the accessibility of administrative-jurisdictional protection are emphasized. The basic legal principles of accessibility are identified. The conceptual nature of the service of authorities is emphasized.

The necessity to ensure the accessibility of the administrative appeal and specifically its procedural form was established. The author made comparisons of the procedures of administrative and judicial appeal against the advantages and disadvantages. The article hypothesizes that the emergence of the idea of accessibility of protection within the framework of administrative appeals is the next step in the improvement of the national mechanism of protection of persons in relations involving the authorities.

The urgent issue of correspondence of administrative appeal in the sphere of public administration is revealed. As part of the study, the author argues that the availability of administrative and jurisdictional protection should not be equated with actual access to a justice or administrative body, arguing that the latter has a narrower scope. It is emphasized that it is appropriate to distinguish between the elements of the categorical basis of "access" and "accessibility". Generalized vision of a systematic approach to understanding the issue of accessibility in the combination of the availability of the right to a court and the availability of appeal to a proper public authority on administrative appeal.

Key words: accessibility, administrative and jurisdictional protection, subjects of authority, justice, administrative appeal, procedural form, legal protection.

Постановка проблеми. Питання судової реформи в Україні неодноразово було предметом загальнодержавного дискусю. З історичної точки зору, формування концепції судової гілки влади відбивались чималими системними інституційними, організаційними реформами, які були спрямовані на